

Місцеві бюджети та міжбюджетні відносини

Обсяг фінансового ресурсу місцевих бюджетів на 2021 рік розраховано з урахуванням вимог Бюджетного та Податкового кодексів України, положень програми діяльності Кабінету Міністрів України, Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 та інших прогнозних та програмних документів економічного і соціального розвитку.

Під час визначення обсягу ресурсу місцевих бюджетів на 2021 рік враховано:

– макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2021 – 2023 роки, *затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 № 671;*

– проект змін до Податкового кодексу України щодо індексації ставок, визначених в абсолютних значеннях, з акцизного податку (крім тютюнових виробів), екологічного податку, рентних плат за спеціальне використання лісових ресурсів і води, рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, на відповідні індекси споживчих цін, або цін виробників промислової продукції відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29.03.2020 № 253;

– підвищення розміру прожиткового мінімуму, мінімальної заробітної плати та посадового окладу (*тарифної ставки*) працівника I тарифного розряду Єдиної тарифної сітки;

– норми Закону України від 12.08.2014 № 1363-VII "Про створення вільної економічної зони "Крим" та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України";

– положення постанови Кабінету Міністрів України від 07.11.2014 № 595 "Деякі питання фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей, а також інших платежів з рахунків, відкритих в органах Казначейства" та розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.11.2014 № 1085-р "Про затвердження переліку населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження".

Загалом ресурс місцевих бюджетів на 2021 рік становить 509 586,8 млн грн, в тому числі за:

- ✓ загальним фондом – 462 179,2 млн грн;
- ✓ спеціальним фондом – 47 407,6 млн гривень.

Прогнозний обсяг доходів місцевих бюджетів визначено у сумі 347 876,5 млн грн, у тому числі за:

- ✓ загальним фондом – 324 877,5 млн грн;
- ✓ спеціальним фондом – 22 999,0 млн гривень.

Під час проведення оцінки дохідної частини місцевих бюджетів було враховано:

▪ *статистичні показники, які використовуються при розрахунку прогнозних надходжень податків та зборів, зокрема за 2019 рік, очікувані макропоказники Мінекономрозвитку на 2020 рік та прогнозні на 2021 рік, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 № 671;*

▪ *фактичне виконання дохідної частини бюджету за результатами 2017 – 2019 років та 7 місяців 2020 року.*

З урахуванням реверсної дотації, яка перераховується місцевими бюджетами до державного бюджету, доходи місцевих бюджетів на 2021 рік становитимуть 337 493,1 млн грн, у тому числі:

- загального фонду – 314 494,1 млн гривень.

Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів на 2021 рік здійснено відповідно до вимог статей 98 – 100 та пункту 24² розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України.

Вирівнювання здійснено щодо:

– 24 обласних бюджетів окремо за надходженням податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток підприємств;

– 1 438 бюджетів територіальних громад за надходженнями податку на доходи фізичних осіб.

Розрахунок здійснено з урахуванням таких параметрів:

Показник*	Звітна дата	Суб'єкт надання інформації	Значення
Чисельність наявного населення	Станом на 01.01.2020	Державна служба статистики України	35,2 млн осіб
Кількість облікованих внутрішньо переміщених осіб	Станом на 01.01.2020	Міністерство соціальної політики України	1,3 млн осіб
Надходження податку на доходи фізичних осіб, що зараховується до обласних бюджетів	за 2019 рік	Державна казначейська служба України	28 493,8 млн грн
Надходження податку на прибуток підприємств, що зараховується до обласних бюджетів	за 2019 рік	Державна казначейська служба України	4 827,3 млн грн
Надходження податку на доходи фізичних осіб, що зараховується до бюджетів територіальних громад	за 2019 рік	Державна казначейська служба України	113 838,7 млн грн
Коригування показників надходжень відповідного податку	за 2019 рік	Департаменти фінансів обласних державних адміністрацій	–

* – без урахування показників по бюджету міста Києва та населених пунктів Донецької та Луганської областей, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження.

З урахуванням зазначених параметрів, середній рівень надходжень на 1 жителя, який використано під час розрахунку, складе для:

бюджетів територіальних громад	обласних бюджетів	
по податку на доходи фізичних осіб	по податку на доходи фізичних осіб	податку на прибуток підприємств
3 120,80 грн	781,14 грн	132,10 грн

Отже, базову дотацію отримують бюджети, у яких індекс податкоспроможності < 0,9, або надходження на 1 жителя менше:

2 808,72 грн – з податку на доходи фізичних осіб для бюджетів територіальних громад;

703,02 грн – з податку на доходи фізичних осіб для обласних бюджетів;

118,89 грн – з податку на прибуток підприємств для обласних бюджетів.

Базову дотацію з державного бюджету у 2020 році отримають 1 095 місцевих бюджетів, у тому числі: 20 обласних бюджетів та 1 075 бюджетів територіальних громад.

Реверсна дотація передбачена для бюджетів, у яких індекс податкоспроможності > 1,1, або надходження на 1 жителя більше:

3 432,88 грн – з податку на доходи фізичних осіб для бюджетів територіальних громад;

859,25 грн – з податку на доходи фізичних осіб для обласних бюджетів;

145,31 грн – з податку на прибуток підприємств для обласних бюджетів.

У 2021 році реверсну дотацію до державного бюджету будуть перераховувати 210 місцевих бюджетів, у тому числі: 4 обласних бюджетів та 206 бюджетів територіальних громад.

За результатами розрахунку обсяг базової дотації, яка надаватиметься місцевим бюджетам з державного бюджету у 2021 році, становить 15 690,7 млн грн, обсяг реверсної дотації, яка перераховуватиметься з місцевих бюджетів до державного бюджету, – 10 383,4 млн гривень.

Загалом обсяг міжбюджетних трансфертів, що надаються з державного бюджету місцевим бюджетам, передбачено у сумі 161 710,3 млн грн, у тому числі за:

✓ загальним фондом – 137 301,7 млн грн;

✓ спеціальним фондом – 24 408,6 млн гривень.

За загальним фондом передбачено такі трансферти:

I. Дотації – 24 289,4 млн грн, у тому числі:

➤ базова – 15 690,7 млн грн;

➤ додаткові – 8 598,7 млн грн, з них:

– на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я – 7 900,0 млн гривень.

Під час здійснення розрахунку додаткової дотації враховано такі параметри:

Показник*	Звітна дата	Суб'єкт надання інформації	Значення
Кількість учнів у закладах загальної середньої освіти	Станом на 01.08.2020	Міністерство освіти і науки України	3,9 млн чол
Кількість учнів, що здобувають загальну середню освіту у закладах професійної (професійно-технічної) освіти	Станом на 01.01.2020	Міністерство освіти і науки України	0,2 млн чол
Чисельність наявного населення	Станом на 01.01.2020	Державна служба статистики України	35,2 млн чол
Кількість облікованих внутрішньо переміщених осіб	Станом на 01.01.2020	Міністерство соціальної політики України	1,3 млн чол
Надходження податку на доходи фізичних осіб	Станом на 01.09.2020	Державна казначейська служба України	94 727,2 млн грн

* - без урахування показників по бюджету міста Києва та населених пунктів Донецької та Луганської областей, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження.

– на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів внаслідок наданих державою податкових пільг зі сплати земельного податку суб'єктам космічної діяльності та літакобудування – 668,7 млн грн (на підставі даних місцевих фінансових органів Дніпропетровської, Запорізької, Харківської, Чернігівської обласних та Київської міської державних адміністрацій щодо сум наданих пільг по земельному податку суб'єктам космічної діяльності та літакобудування у 2020 році);

– міському бюджету міста Славутича на забезпечення утримання соціальної інфраструктури міста – 30,0 млн гривень.

II. Субвенції – 113 012,3 млн грн, у тому числі:

➤ на освіту – 106 582,7 млн грн, у тому числі:

– освітня – 102 507,0 млн грн

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1088 “Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами” для кожної адміністративно-територіальної одиниці здійснено перегляд розрахункової наповнюваності класів.

– на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти "Нова українська школа" – 1 421,3 млн грн;

– на реалізацію програми "Спроможна школа для кращих результатів" – 1 000,0 млн грн;

– на створення навчально-практичних центрів сучасної професійної (професійно-технічної) освіти – 150,0 млн грн;

– на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами – 504,4 млн гривень.

Вперше передбачено субвенцію на заходи, спрямовані на боротьбу з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками під час навчального процесу у закладах загальної середньої освіти – 1 000,0 млн грн;

➤ на охорону здоров'я – 2 942,9 млн грн, у тому числі:

– на здійснення підтримки окремих закладів та заходів у системі охорони здоров'я – 2 942,9 млн грн;

➤ інші субвенції з державного бюджету – 3 486,7 млн грн, у тому числі на:

– здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України – 125,0 млн грн;

– виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для:

сімей осіб, визначених абзацами 5 – 8 пункту 1 статті 10 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", для осіб з інвалідністю I–II групи, яка настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, визначених пунктами 11 – 14 частини другої статті 7 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", та які потребують поліпшення житлових умов, – 305,1 млн грн;

внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, та визнані особами з інвалідністю внаслідок війни III групи відповідно до пунктів 11-14 частини другої статті 7 або учасниками бойових дій відповідно до пунктів 19-20 частини першої статті 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов – 248,5 млн грн;

сімей учасників бойових дій на території інших держав, визначених у абзаці першому пункту 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», для осіб з інвалідністю I-II групи з числа учасників бойових дій на території інших держав, інвалідність яких настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, пов'язаних з перебуванням у цих державах, визначених пунктом 7 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов, – 50,0 млн грн;

сімей осіб, визначених у абзаці чотирнадцятому пункту 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», для осіб з інвалідністю I-II групи, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранень, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних під час участі у Революції Гідності, визначених пунктом 10 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», та які потребують поліпшення житлових умов – 12,3 млн грн;

– проектні, будівельно-ремонтні роботи, придбання житла та приміщень для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних, та забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа – 795,4 млн гривень.

Розподіл коштів субвенції між місцевими бюджетами здійснено Міністерством соціальної політики з урахуванням кількості дітей-сиріт, які перебувають на квартирному обліку, прогнозованої кількості малих групових будинків, які планується створити у 2021 році, та дитячих будинків сімейного типу, які потребують забезпеченням житлом та жилими приміщеннями;

– фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження, – 137,5 млн грн;

– реалізацію проектів у рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України – 450,0 млн грн;

– виконання заходів щодо радіаційного та соціального захисту населення міста Жовтих Вод – 8,5 млн грн;

– завершення будівництва метрополітену у м. Дніпрі – 252,0 млн грн;

– проведення виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів – 50,0 млн гривень.

Крім того, передбачено нові субвенції на:

– розроблення комплексних планів просторового розвитку територій територіальних громад – 62,6 млн грн;

– розвиток мережі центрів надання адміністративних послуг – 489,8 млн грн;

– розвиток спортивної інфраструктури – 500,0 млн грн;

За спеціальним фондом передбачено наступні субвенції на:

– реформування регіональних систем охорони здоров'я для здійснення заходів з виконання спільного з Міжнародним банком реконструкції та розвитку проекту "Поліпшення охорони здоров'я на службі у людей" – 555,0 млн грн;

– реалізацію проектів у рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України – 1 200,0 млн грн;

– фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах – 21 343,6 млн грн;

– продовження третьої лінії метрополітену у м. Харкові – 310,0 млн грн;

– завершення будівництва метрополітену у м. Дніпрі – 1 000,0 млн гривень.

В рамках реалізації основного етапу децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування завершився процес формування адміністративно-територіального устрою базового та субрегіонального рівня.

На виконання Закону України від 16.04.2020 № 562-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо визначення територій та адміністративних центрів територіальних громад” прийняті розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 707-р, № 708-р, № 709-р, № 710-р, № 711-р, № 712-р, № 713-р, № 714-р, № 715-р, № 716-р, № 717-р, № 718-р, № 719-р, № 720-р, № 721-р, № 722-р, № 723-р, № 724-р, № 725-р, № 726-р, № 727-р, № 728-р, № 729-р, № 730-р, якими затверджено території територіальних громад усіх областей.

Також Постановою Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-IX “Про утворення та ліквідацію районів” забезпечено укрупнення районів та зменшено їх кількість до 136.

Перші місцеві вибори у новостворених територіальних громадах призначено на 25 жовтня 2020 року (Постанова Центральної виборчої комісії від 8 серпня 2020 р. №160).

Відповідно до пункту 6 Прикінцевих та перехідних положень Бюджетного кодексу України формування взаємовідносин між державним бюджетом та місцевими бюджетами на 2021 рік здійснюється з урахуванням змін в адміністративно-територіальному устрої України в частині укрупнення адміністративно-територіальних одиниць.

З урахуванням зазначеного у додатку 5 до проекту Закону передбачено обсяги міжбюджетних трансфертів для бюджетів 1 438 територіальних громад, у яких перші місцеві вибори призначені на 25 жовтня 2020 року, та 24 обласних бюджетів.

Обсяг державної фінансової підтримки на реалізацію інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку на наступний рік передбачається за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку в сумі 9 360,0 млн гривень.